

Gårdsnytt 3/2012

Enebybergs Gårds Förening

Innehåll

Ordförandens ord.....	2
Amerikabesök.....	2
Kungabesök i Danderyd.....	3
Kyrkogårdsvandring.....	4
Kulturbiennal i Danderyd 2013.....	5
Mors Dag på Enebybergs gård.....	5
Kulturarvsdagen 2012.....	5
Naturresevat Rösjöskogen – Rinkebyskogen.....	6
Midsommarfirandet på Enebybergs Gård 2012.....	7

Kalendarium

13 augusti – 8 september
Utställning på biblioteket, Eneby Torg,
Träffpunkten
Från gård till villastad – ett sekel i
Enebyberg

Torsdagen den 6 september
Kungaparet besöker Danderyd
Föreningen medverkar tillsammans med
kommunens övriga hembygdsföreningar
med utställning i Kvarnparken, Danderyd

Söndagen den 9 september
Kulturarvsdagen med båtutfärd
Se sid 5 f.

Söndagen den 11 november
Fars Dag – se program på hemsidan och affischer

Lördagen den 29 september
Enebybergsprofiler på Danderyds
kyrkogård
Vandring med Anita Andersson
Samling utanför nya församlingshuset
kl.10.00

Söndagen den 7 oktober
Vandring med Lars Johnsson och Anita
Andersson
Från gammalt centrum till nytt
Samling kl. 14.00 utanför tidigare bion
hörnet Österängsvägen-Gethagsvägen

Ordförandens ord

Kära gamla, nya och blivande föreningsmedlemmar!

När hösten nu tar sin början kan vi se tillbaka på en rad trevliga arrangemang under vårterminen.

I slutet av maj hade föreningen sin sedvanliga funktionärskväll för alla dem som frivilligt bidrar på olika sätt och gör det möjligt att genomföra föreningens verksamhet. Det var mycket hög stämning och kvällen blev både lång och sen och trevlig. Kan också *Du* ställa upp någon gång om året och medverka på något sätt?

Föreningens traditionella midsommarfirande på Enebybergs gård kunde genomföras med återigen rekordpublik, både i antalet deltagare och i antalet barnvagnar, och med strålande väder. I år fungerade också gräsklippningen i kommunens entreprenörs regi!

Koordineringen av midsommarprogrammet och serveringen sköttes för 15:e gången av familjen Westerdahl. Stort tack! Stort tack också till Coop Extra som välvilligt sponsrat midsommarfirandet med glass och godis till barnen och deras lekar runt midsommarstången. Varmt tack också till alla dem som under förmiddagen plockade blommor och klädde och reste majstången!

Höstens program inleds onsdagen den 6 september med kungaparets besök i Danderyd. Vår förening medverkar tillsammans med Danderyds andra tre hembygdsföreningar med en utställning i Kvarnparken bakom Danderydsgården där vi illustrerar tillkomsten av dåvarande Danderyds sockens fyra villastäder längs Roslagsbanan, som var förutsättningen.

Kulturarvsdagen 2012 genomförs som vanligt i samarbete med Danderyds tre övriga hembygdsföreningar. Mer om arrangemanget på annan plats i detta nummer av Gårdsnytt.

I övrigt fortsätter hösten med bl.a. en lokalhistorisk vandring i Enebyberg och en upprepning av den uppskattade kyrkogårdsvandringen.

Våra arrangemang annonseras på alla föreningsanslagstavlor i Enebyberg och på föreningens hemsida www.enebyberg.com.

Välkomna till höstens verksamhet och program!

Jan Olof Carlsson

Amerikabesök

Många äldre enebybergare har lärt sig läsa av småskollärarinnan Lisa Wahlgren. Många minns också Lisas hem.

Från 1940-talet minns vi hur den fina gården hade höns, häst och katter. Mangårdsbyggnaden uppfördes 1906 av byggarna Kihlman och Söderberg från Värmland. De hade båda lantbruk i

Värmland där deras familjer bodde. Det var flera värmländska byggnadsarbetare som byggde villor här i trakten, särskilt i Djursholms Ekeby. Kihlman och Söderberg var inneboende där. Kihlman bosatte sig senare i en villa i Djursholms Ekeby. Söderbergs bror Johan kom också och hälsade på under arbetets gång. Han gifte sig senare med Lisa Wahlgrens syster Greta som emigrerat till Amerika.

Det var vad föreningen visste tills för helt nyligen.

Med hjälp av medlemmar och litet forskning vet vi nu att byggarna kom från Östra Ämtervik. Söderberg som byggde Anneberg – villan kallades så efter Lisas mamma – hette Per-August och blev också anlita av Selma Lagerlöf för att bygga om den gamla mangårdsbyggnaden på Mårbacka till en stor herrgård. Det fick kosta för då hade Selma fått Nobelpriset och blivit förmögen. Brodern Johan blev storbyggmästare i Chicago.

Husen är nu rivna. Lisa och hennes bror Birger är döda och hade inga barn. Men släkten i USA har föreningen fått kontakt med och i midsommarveckan kom två av Gretas och Johan Söderbergs barnbarn med respektive till Sverige för att besöka Enebyberg och Östra Ämtervik.

Vi hade en trevlig kaffestund på Enebybergs gård då de fick möta enebybergare som kände till Wahlgrens och gården och vi visade bilder för varandra. Besök på kyrkogården, guidad visning bland sly och gräs i Anneberg där Hans Björkman kunde peka ut var hus och uthus legat, träffar hemma hos bekanta till deras avlidna mamma och umgänge med nyfunna Söderbergssläktingar i Enebyberg och Skarpäng gjorde att det blev ett intensivt program.

Midsommarfirandet på gården videofilmade de förstås för att kunna berätta om Enebyberg när de är hemma igen.

Anita Andersson

Kungabesök i Danderyd

Kung Carl XVI Gustaf och Drottning Silvia besöker Danderyd torsdagen den 6 september. Ett omfattande besöksprogram börjar kl. 9 och avslutas kl. 5 på eftermiddagen. De fyra hembygdsföreningarna i Danderyd gör en gemensam presentation av tillkomsten av villastäderna i Danderyd längs Roslagsbanan under kungaparets promenad från Danderydsgården till Kvarnparken.

Huvudpunkterna i programmet ser ut så här:

09.00 Djursholms kapell

Kungaparet anländer och hälsas välkomna av kommunfullmäktiges ordförande Björn Hamilton.

10.45 Marina Läroverket

Besök vid Marina Läroverket efterföljt av båtfärd till Ekudden.

11.45 Kortege från Ekudden till Djursholms slott

12.00 Lunch på Djursholms slott

Därefter färd till Enebyberg.

13.55 Träffpunkt Enebyberg

Elever från skolorna i Enebyberg väntar utanför Träffpunkten och sjunger för Kungaparet som anländer med buss. Ansvariga för Träffpunkten tar emot Kungaparet och berättar om den gemensamma verksamheten.

15.15 Danderyds kulturskola och Danderydsgården

15.45 Förflyttning från Danderydsgården till Kvarnparken

Kungaparet promenerar från Danderydsgården till Kvarnparkens för ändamålet uppbyggda scen. Gångvägen dit kantas av bl.a. de fyra hembygd föreningarnas gemensamma presentation av villastädernas tillkomst som fått en framträdande plats.

16.00 Festlig avslutning i Kvarnparken

Tal av konungen och Björn Hamilton samt mycket musik.

16.45 Musikfest i Kvarnparken

Kungaparet lämnar Kvarnparken. Musikfest för alla danderydsbor enligt särskilt program med bland andra kommunens kulturstipendiater tar vid.

Kyrkogårdsvandring

I april var vi en stor grupp som vandrade runt på Danderyds kyrkogård och kunde minnas ett trettiotal personer som utgör en viktig del i Enebybergs historia och utveckling.

Vid kaffet efteråt i det nya församlingshuset kom det önskemål om att informationen skulle tryckas. Den finns nu som bilaga till detta Gårdsnytt.

Vandringen upprepas lördagen den 29 september. Samling vid nya församlingshuset kl. 10.00.

Till vänster: Gravsten på Danderyds kyrkogård. "Egaren till Enebyberg" Jonas Sundström (1793-1843), som ägde Enebyberg, dvs. gården, 1835 – 1843.

Text och bild: Anita Andersson

Kulturbiennial i Danderyd 2013

Hösten 2011 anordnades en kulturbiennial i Danderyd. Enebybergs Gårds Förening medverkade med flera program, däribland särskilt i samband med Enebyskolans 100-årsjubileum.

Grundat på erfarenheter från detta arrangemang har 11 ideella organisationer i Danderyd, bland dem de fyra hembygdsföreningarna, beslutat att gemensamt ta ansvar för en Kulturbiennial i Danderyd hösten 2013.

De 11 organisationerna har därför bildat en styrgrupp med uppgift att planera, låta genomföra och följa upp biennalen samt att ta över varumärket Kulturbiennalen i Danderyd. Kulturbiennialens innehåll förutsätts i stor utsträckning bygga på de samverkande organisationernas normala program.

Mer information kommer att lämnas i kommande Gårdsnytt.

Jan Olof Carlsson

Mors Dag på Enebybergs gård

Paul Degen hade i vanlig ordning dukat upp en buffé med en mängd välsmakande rätter där ett antal enebybergsfamiljer samlades för en traditionsenlig brunch.

Synd bara att inte fler Enebybergsbor passar på tillfället att för en liten slant äta gott och umgås i den fina miljön.

Vår förening deltog med sin omfattande husdokumentation och sina skrifter. Dokumentationen lockade några att komplettera och justera informationen som blir mer och mer komplett varefter tiden går. Det är en fin sammanställning av Enebyberg i dag.

Text och bild: Bengt Almgren

Kulturarvsdagen 2012

"Under ytan" är temat på årets upplaga av European Heritage Days som i Sverige kallas Kulturarvsdagen. I Danderyd har arrangörerna, de fyra hembygdsföreningarna, valt att vidga temat till "Över och under ytan" och inbjuder till en unik och spännande skärgårdstur med båt söndagen den 9 september.

Marinbiologer vid Marina läroverket i Stocksund berättar vad som döljer sig i våra vatten och hur man arbetar som marinbiolog. Hembygdsföreningarna levandegör vår historia och de sevärdheter i Danderyd som vi glider förbi under färden.

Samling i Stocksunds hamn kl. 9.45. Turen tar ca 2 1/2 tim. I priset 200 kr/pers ingår förutom båtturen även en skärgårdslandgång med bl.a. lax och kräftstjärtar. Betalningen sker kontant vid ombordstigningen. Dryck (kaffe, te, vin m.m.) betalar var och en på båten. Egen picknick får dock inte medföras.

Föranmälan krävs 25 augusti–7 september till Amorina tel. 08-85 87 29

Arrangörer är Sällskapet Amorina, Stocksunds hembygdsförening i samarbete med Danderyds hembygdsförening, Enebybergs Gårds Förening och Samfundet Djursholms Forntid och Framtid.

Naturresevat Rösjöskogen – Rinkebyskogen

Danderyds kommun planerar att skapa ett nytt naturvårdsområde av Rösjö- och Rinkebyskogarna. Kommunens Tekniska kontor har tagit fram ett beslutsunderlag som sänts på remiss till bl.a. Enebybergs Gårds Förening. Det föreslagna naturvårdsområdet, som i underlaget kallas Rinkebyskogen, är kommunens största sammanhängande grönområde.

Föreningen har i sitt yttrande inte erinrat mot förslaget i sak.

Föreningen erinrade däremot om att begreppet ”Rinkebyskogen” historiskt torde och bör avse endast området söder om den tidigare rågången mellan ”Rinkeby bys skog” och ”Enebybergs utmarker” dvs. i stort en linje rakt västerut från numera Enmans väg i Enebyberg. Det framgår av flera källor.

Föreningen har i sitt remissarbete haft stöd en verklig expert, vår medlem och professor emeritus i kulturgeografi Ulf Sporrong, som i sin tur biståtts av sin bror, vår styrelseledamot Nils Sporrong. De har granskat relevanta historiska kartor i Lantmäteriets arkiv från främst 17- och 1800- talen.

De har visat bl.a. att av originalkartorna *Eneby och Enebyberg 1809* och *Rinkeby by 1788* jämte medföljande namnupplysningar och kommentarer rörande i första hand ägomarker framgår att namnet Rinkebyskogen bör härledas till området söder om nyssnämnda gräns.

I originalkartan *”Danderi Skiepslag ok soken: Eneby” (1715, RAÄ)* framgår av texten längs rågången att ”Rinkeby utij Danderi Soken möter med sin skoug på denna sidan” (dvs på Rinkebysidan av gränsen). Norr om gränsen låg Eneby bys skog.

Föreningen konstaterar att ”Enebybergs utmarker” i varje fall sedan villastaden Enebybergs tillkomst 1907 av enebybergsborna i dagligt tal har benämnts ”Rösjöskogen”, vilket har varit relevant. Enebybergs Gårds Förening tillät sig förmoda att kommunförvaltningens användning av namnet ”Rinkebyskogen” tyvärr torde bero på brister i kunskap om både historiska och levande namn i kommundelen Enebyberg.

Något formligt beslut om att benämningen ”Rinkebyskogen” skall avse såväl ”Rinkeby bys skog” som tidigare ”Enebybergs utmarker” har såvitt känt aldrig fattats.

Benämningen Rösjöskogen på den norra delen av det förslagna naturreservatet är f.ö. än idag på alla sätt mer adekvat än "Rinkebyskogen". Rösjön är ett i tre kommuner väl känt och använt geografiskt namn. "Rinkeby" är betydligt mindre känt och ligger dessutom ungefär två km söder om Rösjöskogen, som dessutom ligger i direkt anslutning till Rösjön, inte till Rinkeby.

Föreningen avslutade sitt yttrande med att förutsätta att vad den anfört beaktas såväl i den fortsatta processen för att bilda ett naturreservat som i kommunens fortsatta användning av namn på Rösjö- respektive Rinkebyskogarna.

Upplyningsvis kan meddelas att kommunens tekniska kontor i ett e-brev meddelat att vår förenings remissyttrande "beaktats". Senare har det dock visat sig att kontoret med "beakta" menar att det sett vad vi anfört men inte avser att ta någon hänsyn till det. Det är tyvärr inte första gången Tekniska kontoret visar okunskap om och ointresse för historiska namn i Enebyberg och i stället tillskapar nya, historiskt och geografiskt felaktiga namn.

Jan Olof Carlsson

Midsommarfirandet på Enebybergs Gård 2012

I strålande sol avhölls traditionsenligt Enebybergs Gårds Förenings midsommarfirande i trädgården bakom gårdsbyggnaden. Efter många kontakter med de ansvariga hos kommunen (i år igen) hade gräsmattan blivit vederbörligen klippt och hyfsad inför firandet.

Lövning av stången påbörjades omkring kl. 09.00. Små patruller från de närboende bärande på blomsterknippen anlände i jämn ström.

Stången var färdig att resas vid 11-tiden och hela proceduren gick galant. Fjölårets bekymmer med markfästet var åtgärdat.

Danderyds folkdanslag stod som vanligt för uppträdande och musik med många kända låtar på repertoaren. Dansen kring midsommarstången är ju alltid en höjdpunkt för de yngre besökarna.

Margareta och Mats Westerdahl med medarbetare gjorde som vanligt ett gott arbete med både planering och koordinering av hela programmet och med servering av kaffe och bullar och kakor. Kaffetermosarna tog ideligen slut och måste fyllas på.

Arrangemanget var mycket välbesökt, återigen med ett förmodligen rekordstort antal besökare. Varje ledig gräsyta var intagen med faltar, picknickkorgar, barnvagnar och fällstolar.

Referatet om midsommarfirandet fortsätter på sidan 8.

Referatet om midsommarfirandet fortsätter här.

Föreningen tackar för alla ”grindslantar” som lades i krukorna vid inpasseringarna. Grindslanten ”tjugan” hjälper föreningen att genomföra sin verksamhet med ordnad ekonomi.

Allt löpte väl hela tiden och många gamla bekanta gavs tillfälle att språka med varandra om äldre tider kan man tro. Många dröjde sig kvar i trädgården i det fina vädret långt efter att det officiella programmet avslutats.

Nils Sporrang

Foto: Nils Sporrang

Många midsommarfirare anlände på cykel – och andra i barnvagn.

Foto: Anita Andersson

Om Enebybergs Gårds Förening och Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening
www.enebyberg.com
Plusgiro 114667-9
C/o Jan Olof Carlsson
Fenixvägen 5, 182 46 Enebyberg

Gårdsnytt
Redaktör Johanna Haddäng
Tryck Stockholms Läns Grafiska
